DE L'AMOR PER LA PARAULA:
Estudis en homenatge al professor José Enrique Gargallo Gil
2026, pp. 293–305, https://memoriadelcor.org

DIR MOLT EN UN MIG DIR. SUPLEMENT AL CORPUS DE REFRANYS MÍNIMS EN CATALÀ I CASTELLÀ [1]

Joan FONTANA I TOUS
Universitat de Barcelona

1. *DE PRIN LUME ADUNATE*. PRELUDI

Entre els diversos articles de paremiologia que he tingut la sort d'escriure a quatre, o més, mans amb en José Enrique Gargallo al llarg del darrer decenni, avui escau destacar-ne el publicat al número 31 de la revista *Paremia*, «*Xaneiro xeadeiro*. Refranes mínimos en *ParemioRom*» (Gargallo / Fontana 2021). Aquest estudi marida la base de dades *ParemioRom* (Paremiologia romànica: refranys meteorològics i territori), fita immarcescible en la perllongada recerca de Gargallo sobre refranys meteorològics romànics, amb la meva dèria d'ensopegar els refranys més breus que a la Romània es fan i es desfan, és a dir, aquelles formulacions que m'ha abellit anomenar *refranys mínims*.

ParemioRom i tots els articles de caire paremiològic que en José Enrique i jo hem anat afaiçonant, en solitari, junts i ben avinguts, o bé amb d'altres proverbials col·legues, em duen a la memòria del cor *Povestea vorbii* ['El conte de la paraula'], poemari basat en un prodigiós enfilall de refranys romanesos que Anton Pann (1790-1854) reblà amb un subtítol ben suggestiu: *De prin lume adunate* [/] *Şi iarăşi la lume date* ['D'entre la gent arreplegats [/] I de bell nou a la gent donats'] (Pann 1982: portada). Premonitòriament, el meu treball final de l'assignatura "Introducció a la Filologia Romànica II", cursada a cavall entre el segon i el tercer mil·lenni (2000-2001), partia d'aquest volum; i, no endebades, fou justament aquesta matèria, impartida pel

[1] Agraeixo de cor a Maria-Reina Bastardas i a Víctor Pàmies els seus sempre valuosos suggeriments.

professor Gargallo, la que coronà la carrera de Filologia Clàssica amb menció complementària en Filologia Romànica, ja que, atzarosament però significativa, en clou el meu expedient acadèmic.

2. REFRANYS MÍNIMS

Per deixar clar el present objecte d'estudi, m'afanyo a esbossar-ne una definició: un refrany mínim és una estructura parèmica amb sentit ple, formulada amb verb explícit o bé elidit, i amb el mínim nombre possible de components, els quals, segons em dicta l'experiència, són dos, almenys en l'àmbit romànic, que és l'únic de què m'he (pre)ocupat.[2]

Sota l'acollidora ègida dels interessos paremiològics i la bonhomia de l'homenatjat, em proposo revisar, corregir i actualitzar el corpus de refranys mínims en castellà i català[3] que havia publicat fa uns anys (*cfr.* Fontana 2019 i 2021, respectivament). Amb aquest objectiu, en la primera part de l'article (§ 3.), presento un suplement de 27 refranys mínims, 16 en català i 11 en castellà, que he anat espigolant el darrer lustre;[4] i, en la segona (§ 5.), ofereixo una versió revisada (sense els refranys de § 3.) d'ambdós corpus de refranys mínims.

Abans d'entrar en matèria, permeteu-me confessar que, com més aprofundeixo en els refranys mínims, més em convenço que aquests no es regeixen per criteris mudables com l'ortogràfic, el morfològic o el pragmàtic (*cfr.* Fontana 2020: 102-103),[5] sinó per una intuïció col·lectiva que poua en el més pregon de l'enginy popular o, si ho preferiu, per un arquetipus parèmic, en el nostre cas panromànic, condensat en dos únics elements. Per citar-ne un exemple, en el desafortunat món amorós disposem de refranys mínims en català, *Amors,* [/] *dolors* (Amades 1982[3]: 108); en italià, *Amore amaro* (Lapucci 2007: XXXVI, núm. LXXI); o bé en romanès, *Dragoste, pacoste* ['Amor, malura'] (Zanne 2004: VIII, 728, núm. 15925). Vet aquí l'afuada lucidesa del geni popular, destil·lada en tres formulacions equivalents, perfectament traduïbles i admissibles en qualsevol varietat romànica.

---

[2] Em refereixo, per ordre cronològic, als articles dedicats als refranys mínims en gallec (Fontana 2017), asturià (2018), castellà (2019), italià (2020), català i romanès (2021). D'altra banda, el ja citat estudi de Gargallo / Fontana (2021) presenta quaranta refranys mínims repartits en les següents llengües romàniques: 15 en gallec, 8 en occità (dels quals, 3 adscrits a l'àmbit de l'aranès), 5 en català, 2 en portuguès, castellà, sard i pullès, i 1 en asturià, italià, cors i llombard.

[3] És a dir, les dues llengües del cor d'en José Enrique, que s'adrecen amb enyor a l'Araceli i l'Enrique, amb amor a la Carmen i amb fervent esperança a l'Emma i l'Aurora.

[4] Deixo per a una altra ocasió precioses troballes escadusseres com ara la del refrany mínim asturià *Salguerosa, llamargosa* ['pantanosa'] (Castañón 1990: 305).

[5] En aquest sentit, un refrany com *Hecístela, págala* (Kleiser 1995: 111, núm. 9.951), de dos mots però cinc components (dos verbs i tres pronoms febles), ha estat convenientment eliminat del corpus.

3. Suplement al corpus de refranys mínims en català i castellà

A continuació, presento, numerats i organitzats per temes, els 27 refranys mínims catalans i castellans, amb la indicació CAT. o ESP., respectivament.

3.1. Del calendari

3.1.1. Febrer

(1) CAT. *Febrer, mentider* (Valor 1984: 25)

(2) CAT. *Febrer, veleter* (Valor 1984: 25)

(3) CAT. *Febrer, corderer* (Valor 1984: 26)

Els tres refranys mínims anteriors, pouats de la mateixa font alcoiana, palesen el caràcter canviant del mes que, curiosament, disposa de menys dies.[6] Recorden, respectivament, els refranys mínims castellans *Febrero, traicionero* (Sánchez 1985: 94, núm. 1438), *Febrero, veletero* (Kleiser 1995: 470, núm. 41.041) i *Febrero, corderero* (Hoyos 1954: 400), aquest darrer comparable al gallec *Febreiro, cabriteiro* (Ferro 1995: 294, núm. 5035).

3.1.2. Agost

(4) ESP. *Agosto, mosto* (Gomis 1983: 128, nota 175).[7]

És ben sabut que a l'agost s'enceta la verema, s'aixafa el raïm i el most comença a fermentar.

3.2. Morals

(5) CAT. *Amors,* [/] *dolors* (Amades 1982[3]: 108).[8] De significat prou transparent (basti pensar en els funests destins de cèlebres amants com Tristany i Isolda, Paolo i Francesca, o Romeu i Julieta); en italià, *Amore amaro* (Lapucci 2007: XXXVI, núm. LXXI) i, en romanès, *Dragoste, pacoste* ['Amor, malura'] (Zanne 2004: VIII, 728, núm. 15925) (cfr. § 2.).

(6) CAT. *Casat, cagat* (Medina 2014: 215).[9] O, si ho voleu més clar, *Casat vol dir cagat, casera vol dir caguera* (Farnés 1993: II, 864, núm. C1765). Van en el mateix sentit els refranys mínims *Casat, caçat* o *Casat, penedit* (Amades 1982[3]: 1111 i 1109).

---

[6] Precisament «El mes más corto y el más temible» és un epígraf que el *Calendario romance de refranes* dedica a febrer (Correas / Gargallo 2003: 61).

[7] Abans, Gomis hi anota «Els castellans diuen:», per bé que, insòlitament, no he estat capaç d'espigolar aquest refrany mínim castellà en cap altre repertori que no sigui el de la citada font catalana. Val a dir que, més endavant, Gomis (1983: 231, nota 348) n'esmenta un altre, *Febrero, cebadero*, que sí que es troba àmpliament representat en la paremiografia espanyola (*cfr.* Fontana 2019: 45).

[8] En comptes de considerar-ne l'exigüitat dels components, Amades observa els exemples 5, 7 i 9 des d'una perspectiva sil·làbica i els anomena «refranys de mètrica disil·làbica».

[9] Per a d'altres fonts, concretament cinc més, consulteu la *PCCD* de Víctor Pàmies.

(7) CAT. *Diners,* [/] *quefers* (Amades 1982[3]: 108). Els diners, per si mateixos, no donen la felicitat, sinó que, ben al contrari, *Com més diners, més maldecaps* (Amades 1982[3]: 1162).

(8) ESP. *Pasado, pisado* (font oral). Malgrat constar sempre en les fonts llibresques en la variant *Lo pasado, pisado* (*DA*, s. v. *pasado*), l'amic vendrellenc Xavier Alonso (Pisto) el localitza amb dos únics elements a Colòmbia, a partir de múltiples fonts orals. El sentit d'ambdues variants és que cal passar full i oblidar els esdeveniments, generalment malagradosos, del passat.

(9) CAT. *Perdut,* [/] *vençut* (Amades 1982[3]: 108). En efecte, qui perd el rumb (en sentit literal o figurat) té mala peça al teler.

3.3. Geogràfics

3.3.1. Amb topònims

(10) CAT. *Catadau,* [/] *rapataplau* (Sanchis Guarner 1992: CI, 109, núm. V, 70). En aquest refrany mínim, referit a la capital de la comarca valenciana de la Ribera Alta, *rapataplau*, de caràcter onomatopeic, hi actua d'element burlesc.

(11) CAT. *Castelló, cagalló!* (Martínez 2021: 53). La *PCCD* testimonia que, a finals dels anys setanta, aquest bescantament el «deien els de Burriana [sic] als de Castelló de la Plana».

(12) ESP. *Valdecaballeros, valdeladrones* (Vergara 1936: 427). Segons l'autor, «Por el contraste entre el nombre de la localidad, que parece corresponder a gente de posición social de importancia, y la pobreza de la mayoría de sus habitantes». Valdecaballeros, per cert, es troba a la província de Badajoz.

(13) CAT. *Xerta, alerta* (Moret 1995: 79). Amades (1937: 297) glossa el refrany *Gent de Xerta, alerta* amb una ocurrent llegenda sobre els habitants d'aquesta localitat del Baix Ebre: «Conten que en una reunió on hi havia un gran nombre de xertolins, s'apagà sobtadament el llum i tots feren de les seves. En tornar a casa, ningú no portava la seva bossa de diners, puix que cada u havia robat la de l'altre».

3.3.2. Amb gentilicis

(14) CAT. *Alboraiera*, [/] *xufera* (Sanchis Guarner 1992: CL, 61, núm. II, 7). Exemple recollit a Massalfassar (ubicat, com Alboraia, a l'Horta Nord valenciana). No endebades, com apunta l'autor, «La xufa és el cultiu més característic d'Alboraia».

(15) CAT. *Barceloní, cagasucs* (Amades 2008: 19). Perquè, segons Amades, oriünd de Barcelona, «Els barcelonins tenim fama d'agradar-nos els menjars amb suc».

(16) CAT. *Barceloní, escuracassoles* (Amades 2008: 19). És a dir, fart de mena, que mai no s'atipa per més que mengi.

(17) CAT. *Barceloní, pixaví* (Amades 2008: 19). Cal entendre-hi el qualificatiu en el sentit de 'molt presumit' (*DIEC*$_2$, s. v. *pixaví*).

(18) ESP. *Español marrano* (Vergara 1936: 17). La glossa de la font ens apunta: «Decían los italianos esto de los españoles que iban allá y se hacían pasar por nobles, para dar a entender que no lo eran todos, sino que algunos guardaban los marranos en su patria». Es podria tractar, així mateix, d'una al·lusió velada al criptojudaisme.

(19) ESP. *Plasenciano caguetoso* (Rodríguez-Moñino 1965: 318, núm. 959). Parèmia que devia néixer «en tiempos en que los alcantarillados no existían o eran escasos en la ciudad que baña el Jerte, por lo cual los habitants de dicha ciudad acostumbraban hacer sus necesidades en grandes bacines que, dentro de cada casa, se tenían instalados en apartada habitación, recipientes que, a la madrugada, se vaciaban en convenientes lugares» (núm. 960).

(20) ESP. *Requenudo* [/] *rabudo* (Sanchis Guarner 1992: CI, 73, núm. III, 16). Ho diuen els d'Utiel dels de Requena (ciutats de referència de la Plana d'Utiel-Requena, a la província de València), tot subratllant la fama d'altius dels requenencs.

(21) ESP. *Soyanos, patagalanos* (Rodríguez-Moñino 1965: 248, núm. 708). Invectiva que els d'Acebo adrecen als d'Hoyos (ambdós pobles situats a la província de Càceres) com a crítica a l'aire suposadament afectat amb què aquests darrers caminen.

(22) ESP. *Tornero, patatero* (Rodríguez-Moñino 1965: 381, núm. 1.099).

(23) ESP. *Torniego, patatiego* (1965: 381, núm. 1.098). No en va, doncs, «El Torno, a más de buen vino, da muchas y excelentes patatas». Tant *tornero*, de l'exemple anterior, com *torniego* són dos gentilicis d'aquest poble de la província de Càceres.

(24) ESP. *Villarenco,* [/] *podenco* (Sanchis Guarner 1992: CI, 60, núm. II, 62). Així bescanten els d'Ademús als de Villar del Arzobispo, ambdós pobles pertanyents a la província de València, amb un qualificatiu que, aquí, té el sentit de 'cabuts', 'rebecs' o 'indolents'.

(25) ESP. *Vizcaínos, burros* (Vergara 1936: 69). L'autor ens aclareix que «Así los llaman los guipuzcoanos y alaveses; porque dicen de ellos que son torpes y burros como los aragoneses. Los apodan también *albardas viejas*».

3.4. Marítims

(26) CAT. *Boirada, sardinada* (Pi 1985: 23, núm. 3). Les boires resulten de bon auguri per a la pesca de la sardina, sobretot el segon mes de l'any: *Pel febrer boirada, sardinada* (Amades 1982[3]: 967).

(27) CAT. *Canyeta, peixet* (Verdú 2010: 80). En el sentit «Que no n'erra cap». Difós al País Valencià, com palesen les diverses variants registrades a la *PCCD*.

4. *BELS DE MAIG, BELETS D'OCTUBRE*. A TALL DE CONCLUSIÓ

Els 27 refranys mínims que acabo de presentar s'articulen al voltant de temes com la geografia popular (és a dir, la maledicència respecte a l'alteritat), la moralitat, el calendari i la meteorologia o la cultura marítima, uns aspectes que ens ofereixen una radiografia acurada de les inquietuds presents a les terres on es registren aquestes parèmies. En aquest sentit, estic convençut que la inclusió d'aquesta vintena llarga d'exemples als dos elencs preexistents en català i castellà (*cfr.* § 5.) refermarà les intuïcions que, estructuralment i conceptual, n'havíem extret fins ara (*cfr.*, per exemple, Fontana 2020 i Gargallo / Fontana 2021).

Per concloure, és una feliç casualitat que el José Enrique i jo compartim, més enllà de la passió blaugrana, el delit per la paremiologia, una disciplina que, al meu entendre, encarna el maridatge perfecte entre la Lingüística i la Literatura. Si no em creieu, penseu un instant en el refrany *Bels de maig, belets d'octubre* (Amades 1982[3]: 979), al·lusiu a les crides amoroses de les ovelles (o cabres) que, pocs mesos després, anyellaran; l'anterior formulació em sembla un incomparable prodigi de l'enginy humà, una delícia paremiològica, per tant, lingüística, però, alhora, una composició equiparable a la millor tradició oriental de poesia breu. El destí trapella volgué que el professor Gargallo nasqués un dia de maig (el 17) i és indubtable que el ressò dels seus bels melindrosos han apadrinat, entre tants d'alumnes i deixebles, a mi mateix, nascut el 18 d'octubre, festivitat de sant Lluc, que, fa anys i panys, inaugurava el curs universitari.[10] ReCORdo com si fos ara que el curs 2000-2001 el José Enrique impartia "Introducció a la Filologia Romànica II" a l'aulari Josep Carner, anomenat així perquè, en l'anterior edifici ubicat al número 2 del carrer Aribau, hi va veure la primera llum l'autor del magnífic vers *Dir molt en un mig dir seria mon afany*, que trobareu al poema «Paraules d'amor», dins del recull *El cor quiet* (1925). Serveixi aquest article, embastat amb refranys mínims i admiració màxima, d'humil homenatge a un cor inquiet que ha demostrat davant tothom, arreu i tothora l'amor per les paraules.

5. CORPUS DE REFRANYS MÍNIMS EN CATALÀ I CASTELLÀ ANTERIORS AL SUPLEMENT

Ambdós corpus de refranys mínims, degudament revisats i sense els 27 exemples presentats en aquest treball, provenen de sengles articles de Fontana (2021 per al català i 2019 per al castellà). A fi de no sobrecarregar la present addenda, em limito

[10] Prego se'm disculpi la gosadia de citar dos refranys d'allò més políticament incorrectes que, tanmateix, palesen que l'inici del curs universitari s'esqueia el 18 d'octubre: *A Alcalá, putas, que llega San Lucas* i *A Salamanca, putas, que ha venido San Lucas* (Vergara 2009: 61 i 221).

a citar una única font per a cadascun dels 143 exemples (60 en català i 83 en castellà), convençut que la bibliografia completa resulta fàcilment consultable en línia als dos estudis esmentats. A l'hora d'escollir-ne una única referència, per al català privilegio Farnés (1992-1999), Amades (1982[3]) o Parés (1999[2]); per al castellà, m'encomano, sempre que m'és possible, a l'autoritat de Kleiser (1995).

5.1. Català

Abril, abrileja (Farnés 1992: I, 202, núm. A37)

Acabat, acabat (Farnés 1992: I, 225, núm. A104)

Aguiró, matanotaris (Amades 1982[3]: 1207)

Aleixar, naps (Farnés 1992: I, 369, núm. A755)

Apotecari manigueta (Farnés 1992: I, 634, núm. A1844)

Bord, bordeja (Farnés 1993: II, 307, núm. B1361)

Carbassa, embarassa (Amades 1982[3]: 1061)

Carta canta (Farnés 1993: II, 751, núm. C1316)

Cartes canten (Amades 1982[3]: 1170)

Casament, encegament (Amades 1982[3]: 1109)

Casat, caçat (Amades 1982[3]: 1111)

Casat, penedit (Amades, 1982[3]: 1109)

Castellà, profà (Farnés 1993: II, 881, núm. C1828)

Cavalls! Treballs (Farnés 1993: II, 910, núm. C1972)

Cavar aplana (Amades 1982[3]: 1041)

Cervià, esquirols (Farnés 1994: III, 40, núm. C2233)

Cigonyes, poques-vergonyes (Parés 1999[2]: 457, núm. 510)

Confraria, pilleria (Farnés 1994: III, 169, núm. C2802)

Costum venç (Amades 1982[3]: 1135)

Déu ajudarà (Farnés 1994: III, 529, núm. D360)

Déu proveirà (Farnés 1994: III, 574, núm. D505)

Esquerrà, malavà (Amades 1982[3]: 1178)

Gandesa, Gandòfia (Amades 1982[3]: 1212)

Gelosia, degueria (Amades 1982[3]: 1112)

Guapa, sabata (Amades 1982[3]: 1175)

Guapassa, favassa (Amades 1982[3]: 1175)

Guapesa, riquesa (Amades 1982[3]: 1175)

Hostes vingueren (Farnés 1996: V, 232, núm. H881)

Justícia, brutícia (Amades 1982[3]: 1135)

Mai massa (Farnés 1996: V, 899, núm. M1263)

Mai menys (Farnés 1997: VI, 65, núm. M1585)

Març, marcelades (Farnés 1996: V, 815, núm. M894)

Marinada, verinada (Farnés 1996: V, 874, núm. M1143)

Matines toquen (Farnés 1997: VI, 4, núm. M1337)

Mesura dura (Farnés 1997: VI, 93, núm. M1710)

Monesillo, pillo (Farnés 1997: VI, 221, núm. M2217)

Noblesa obliga (Farnés 1997: VI, 450, núm. N385)

Orenetes, amoretes (Parés 1999[2]: 458, núm. 592)

Oros, moros (Farnés 1997: VI, 627, núm. O493)

Pagat, oblidat (Farnés 1997: VI, 764, núm. P359)

Papers canten (Farnés 1997: VI, 824, núm. P603)

Passanant, carraus (Farnés 1997: VI, 932, núm. P1058)

Píndoles amarguen (Farnés 1998: VII, 199, núm. P2152)

Poboleda, bufons (Farnés 1998: VII, 264, núm. P2453)

Rabequet, poquet (Farnés 1998: VII, 521, núm. R4)

Ripollet, pixacantons (Parés 1999[2]: 518, núm. 1971)

Rocallaura. – Fumats (Farnés 1998: VII, 694, núm. R792)

Sàlvia salva (Amades 1982[3]: 1083)

Sils, llepafils (Parés 1999[2]: 521, núm. 2103)

Testimonis, dimonis (Amades 1982[3]: 1151)

Tortosa, ventosa (Farnés 1999: VIII, 438, núm. T966)

Tot ajuda (Farnés 1999: VIII, 446, núm. T998)

Tot cansa (Farnés 1993: II, 604, núm. C669; 1999: VIII, 446, núm. T1000)

Tramuntana, bergantana (Farnés 1999: VIII, 466, núm. T1107)

Valencianet, traïdoret (Farnés 1999: VIII, 616, núm. V42)

Vallclara, guineuetes (Farnés 1999: VIII, 621, núm. V66)

Verdú, coixos (Farnés 1999: VIII, 728, núm. V536)

Vilosell, llops (Farnés 1999: VIII, 851, núm. V1082)

Vinaixa, nyecos (Farnés 1999: VIII, 852, núm. V1089)

Visites, espies (Amades 1982[3]: 1200)

5.2. Castellà

Abril, hueveril (Kleiser 1995: 359, núm. 31.705)

Abril, llovedero (Sánchez 1985: 25, núm. 100)

Abril, mojado (Sánchez 1985: 26, núm. 102)

Aceituna, una (Kleiser 1995: 6, núm. 428)

Administrador, trasegador (Kleiser 1995: 11, núm. 938)

Agrillas eran (Jurado 1998: 45)

Aguates, padre (Jaime / Jaime 2001b: 383, núm. 9824)

Aguaza, ¡atraca! (Kleiser 1995: 658, núm. 57.558)

Andado cunde (Kleiser 1995: 408, núm. 35.887)

Barbirrojo, tramposo (Kleiser 1995: 646, núm. 56.597)

Bromitas, poquitas (Kleiser 1995: 90, núm. 8.084)

Calla, cuez (Kleiser 1995: 98, núm. 8.824)

Cama, come (Kleiser 1995: 677, núm. 59.211)

Cartas cantan (Kleiser 1995: 213, núm. 19.481)

Casamiento, apartamiento (Kleiser 1995: 452, núm. 39.462)

Cazador, mentidor (Kleiser 1995: 115, núm. 10.391)

Celera, ceguera (Kleiser 1995: 117, núm. 10.503)

Chafalditas, poquitas (Kleiser 1995: 90, núm. 8.089)

Cofradías, picardías (Kleiser 1995: 125, núm. 11.270)

Costurera, embustera (Kleiser 1995: 155, núm. 14.025)

Desconfianza, aseguranza (Kleiser 1995: 179, núm. 16.150)

Dios dará (Kleiser 1995: 206, núm. 18.809)

División, destrucción (Kleiser 1995: 213, núm. 19.451)

Envanecido, entontecido (Kleiser 1995: 545, núm. 47.677)

Estudiante, diableante (Kleiser 1995: 255, núm. 23.255)

Febrerillo, loquillo (Garza 2013: 99)

Febrero, cebadero (Kleiser 1995: 116, núm. 10.432)

Febrero, cordero (Caudet 1988: 167, núm. 4315)

Febrero, cordedero (Kleiser 1995: 470, núm. 41.092)

Febrero, corderero (Hoyos 1954: 400)

Febrero, traicionero (Sánchez 1985: 94, núm. 1438)

Febrero, veletero (Kleiser 1995: 470, núm. 41.041)

Fiador, pagador (Kleiser 1995: 272, núm. 24.635)

Fuero vence (Kleiser 1995: 682, núm. 59.741)

Hidalgo, hidegalgo (Kleiser 1995: 342, núm. 30.168)

Hijos, cojijos (Caudet 1988: 351, núm. 9633)

Insecticidas, apicidas (Jaime / Jaime 2001b: 417, núm. 10982)

Juego, fuego (Kleiser 1995: 401, núm. 35.365)

Julio, abrasado (Sánchez 1985: 111, núm. 1587)

Junio, brillante (Sánchez 1985: 111, núm. 1591)

Jurador, impostor (Kleiser 1995: 403, núm. 35.575)

Labrantín, rabiantín (Kleiser 1995: 410, núm. 36.007)

Lengüilargo, manicorto (Kleiser 1995: 32, núm. 2.857)

Lunes, hacendoso (Kleiser 1995: 425, núm. 37.403)

Marzo, igual (Kleiser 1995: 470, núm. 41.106)

Marzo igualazo (Sánchez 1985: 136, núm. 1854)

Marzo loro (Sánchez 1985: 136, núm. 1857)

Marzo, pardo (Sánchez 1985: 137, núm. 1876)

Marzo, parejazo (Kleiser 1995: 474, núm. 41.471)

Marzo, perejero (Sánchez 1985: 138, núm. 1879)

Marzo, ventoso (Sánchez 1985: 139, núm. 1884)

Mayo frío (Sánchez 1985: 141, núm. 1906)

Mayo loro (Sánchez 1985: 141, núm. 1908)

Mayo, mamallo (Hoyos 1954: 213)

Mayo pardo (Sánchez 1985: 142, núm. 1914)

Mundo, inmundo (Kleiser 1995: 506, núm. 44.402)

Necesidad obliga (Kleiser 1995: 516, núm. 45.190)

Nobleza obliga (Kleiser 1995: 521, núm. 45.658)

Ocasión, tentación (Kleiser 1995: 539, núm. 47.159)

Ocioso, vicioso (Kleiser 1995: 532, núm. 46.461)

Pata, mata (Junceda 2015[5]: 442)

Pera, peedera (Kleiser 1995: 274, núm. 24.859)

Pimienta escalienta (Junceda 2015[5]: 452)

Pobreza, vileza (Kleiser 1995: 582, núm. 50.963)

Pretensiones, agrazones (Kleiser 1995: 31, núm. 2.757)

Queso parmesano (Kleiser 1995: 612, núm. 53.653)

Roma, doma (Kleiser 1995: 319, núm. 28.179)

Romería, ramería (Kleiser 1995: 645, núm. 56.518)

Salvia salva (Junceda 2015[5]: 538)

Sociedad, suciedad (Kleiser 1995: 670, núm. 58.635)

Soledad, tranquilidad (Kleiser 1995: 22, núm. 2.045)

Tanto monta (Tavera 1958: 334)

Tarde piache (Kleiser 1995: 685, núm. 59.929)

Tortosa, ventosa (Kleiser 1995: 316, núm. 27.957)

Traductor, traidor (Jaime / Jaime 2001a: 93, núm. 2421)

Tragasantos, cagadiablos (Kleiser 1995: 657, núm. 57.474)

¿Tuviste? Venciste (Kleiser 1995: 639, núm. 55.960)

Una, ninguna (Kleiser 1995: 243, núm. 22.121)

Vecina, bocina (Kleiser 1995: 716, núm. 62.276)

Viandante, vendimiante (Kleiser 1995: 738, núm. 64.364)

Vino, antiguo (Kleiser 1995: 735, núm. 64.082)

Visita, cortita (Junceda 2015[5]: 631)

Zamoriña, pequeniña (Kleiser 1995: 318, núm. 28.119)

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AMADES I GELATS, Joan (1937): «Refranys geogràfics». *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya (BCEC)*, 511, p. 289-297.

AMADES, Joan (1982[3] [1951]): *Folklore de Catalunya. Cançoner*. Barcelona: Editorial Selecta (vol. II).

AMADES, Joan (2008 [1935]): *Refranyer barceloní*. Tarragona: L'Agulla de Cultura Popular.

CASTAÑÓN, Luciano (1990): *Diccionario geográfico popular de Asturias*. Oviedo: Servicio de Publicaciones del Principado de Asturias.

CAUDET YARZA, Francisco (1988): *Los mejores refranes españoles*. Madrid: Distribuciones Mateos.

CORREAS MARTÍNEZ, Miguel / GARGALLO GIL, José Enrique (2003): *Calendario romance de refranes*. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona.

DA = ASALE (Asociación de Academias de la Lengua Española) (2010): *Diccionario de americanismos*. Consultable en línia: <https://www.asale.org/damer/>.

DIEC$_2$ = Institut d'Estudis Catalans, *Diccionari de la llengua catalana*. Consultable en línia: <https://dlc.iec.cat/>.

FARNÉS, Sebastià (1992-1999): *Paremiologia catalana comparada*. Barcelona: Columna [8 vol.].

FERRO RUIBAL, Xesús (1995): *Refraneiro galego básico*. Vigo: Editorial Galaxia.

FONTANA, Joan (2017): «*Marzo, iguarzo*. Achega aos *refráns mínimos* galegos». *Cadernos de Fraseoloxía Galega*, 19, p. 47-70. Consultable en línia: <https://www.cirp.gal/pub/docs/cfg/cfg19_03.pdf>.

FONTANA, Joan (2018): «*Quen guarda, faya*. Aproximación a los *refranes mínimos* asturianos». *Archivum*, 68, p. 61-91. Consultable en línia: <https://reunido.uniovi.es/index.php/RFF/article/view/12710/pdf_1>.

FONTANA, Joan (2019): «*Mundo, inmundo*. Aproximación a los *refranes mínimos* en español». *Paremia*, 28, p. 37-47. Consultable en línia: <https://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/028/004_fontana.pdf>.

FONTANA, Joan (2020): «*Salvia salva*. Approccio ai *proverbi minimi* in italiano». *Bollettino dell'Atlante Linguistico Italiano*, III Serie, 44, p. 99-121.

FONTANA, Joan (2021): «*Justícia, brutícia*. Aproximació als *refranys mínims* catalans i romanesos», dins BALAŞ, Oana-Dana / MONTOLIU, Xavier: *Actes del XVIIIè Col·loqui de l'AILLC (Bucarest, 2018)*, p. 148-163. Consultable en línia: <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000303/00000065.pdf>.

GARGALLO, José Enrique / FONTANA, Joan (2021): «*Xaneiro xeadeiro*. Refranes mínimos en *ParemioRom*». *Paremia*, 31, p. 49-57. Consultable en línia: <https://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/031/004_gargallo-fontana.pdf>.

GARZA CASTILLO, Jorge (2013): *Refranero español*. Barcelona: Brontes.

GOMIS I MESTRE, Cels (1983 [1891]): *Dites i tradicions populars referents a les plantes. Segona edició ampliada i modificada de la «Botànica popular» de l'any 1891*. Barcelona: Editorial Montblanc-Martin/C.E.C.

HOYOS SANCHO, Nieves de (1954): *Refranero agrícola español*. Madrid: Ministerio de Agricultura.

JAIME GÓMEZ, José de / JAIME LORÉN, José María de (2001a): *Refranero de la vida intelectual y de la enseñanza*. Segorbe: Manuel Tenas.

JAIME GÓMEZ, José de / JAIME LORÉN, José María de (2001b): *Paremiología médica española*. Segorbe: Manuel Tenas.

JUNCEDA, Luis (2015[5]): *Diccionario de refranes, dichos y proverbios*. Barcelona: Espasa.

JURADO MUÑOZ DE CUERVA, Augusto (1998): *Los refranes del vino y la vid*. Madrid: C & G Comunicación Gráfica.

Kleiser = MARTÍNEZ KLEISER, L. (1995 [1953]): *Refranero general ideológico español*. Madrid: Librería y Casa Editorial Hernando.

LAPUCCI, Carlo (2007): *Dizionario dei proverbi italiani*. Milano: Mondadori.

MARTÍNEZ QUERAL, Àlex (2021): *On va la corda, va el poal*. Castelló: Autoedició.

MEDINA CASANOVAS, Jaume (2014): *El parlar d'una família vigatana*. Barcelona: Llibres de l'Índex (vol. I).

MORET I COSO, Hèctor (1995): *Lo Molinar. Literatura popular catalana del Matarranya i Mequinensa. 3. Gèneres menors de la literatura popular*. Calaceit: Instituto de Estudios Turolenses – Associació Cultural del Matarranya.

PANN, Anton (1982 [1847]): *Povestea vorbii*. Bucureşti: Editura Minerva.

*Paremio*Rom = *Paremiología romance: refranes meteorológicos y territorio*. Consultable en línia: <https://stel.ub.edu/paremio-rom/es>.

PARÉS, A. (1999[2]): *Tots els refranys catalans*. Barcelona: Edicions 62.

PCCD = Pàmies, Víctor (2020-): *Paremiologia catalana comparada digital*. Barcelona: Softcatalà. Consultable en línia: <https://pccd.dites.cat/>.

PI I VIRGILI, Francesc (1985): *Estudis Altafullencs 9*. Altafulla: Estudis Altafullencs. Consultable en línia: <https://raco.cat/index.php/EstudisAltafulla/article/view/204803/290436>.

RODRÍGUEZ-MOÑINO, Antonio (1965): *Diccionario geográfico popular de Extremadura*. Madrid: Diputación provincial Badajoz.

SÁNCHEZ EGEA, José (1985): *El libro de los refranes de la temperie*. Madrid: Instituto Nacional de Meteorología.

SANCHIS GUARNER, Manuel (1992 [1963-1982]): *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*. Castelló: Fundació Caixa Castelló.

TAVERA, José María (1958): *Refranero popular español*. Barcelona: Editorial de Gassó Hnos.

VALOR CALATAYUD, Ernest (1984): *Breu refraner de dies mesos i santets. Recull folkloric*. Alcoi: Caja de Ahorros de Alicante y Murcia.

VERDÚ, Jordi Raül (2010): *La velleta refranyera*. Picanya: Edicions del Bullent.

VERGARA MARTÍN, Gabriel María (1936): *Refranero geográfico español*. Madrid: Librería y Casa Editorial Hernando.

VERGARA MARTÍN, Gabriel María (2009 [1923]): *Diccionario geográfico popular*. Mairena del

Aljarafe: Extramuros.

ZANNE, Iuliu A. (2003-2004 [1895-1912]): *Proverbele românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria şi Macedonia*. Bucureşti: Editura Librăriei Socecu & Comp. [10 vol.].